

KLIMA- OG ENERGIMINISTERIET

MINISTEREN

Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Dato 26.04.08
J nr.
Stormgade 2-6
1470 København K
Telefon 3392 2800

Miljø- og Planlægningsudvalget har i brev af 8. februar 2008 stillet mig følgende spørgsmål MPU 169 alm. del, som jeg hermed skal besvare.

Spørgsmål 169:

"Hvor meget udvides potentialet for hold af svin i Danmark, fordi gødning fjernes, hvis scenariet i kapitel 5.5 (Tabel 5.4) i Fødevareministeriets rapport "Jorden – en knap ressource" om potentialet for at omdanne biomasse til energi, gennemføres helt?"

Svar:

Spørgsmålet er tidligere besvaret foreløbigt. Nærværende endelige besvarelse er udfærdiget med bidrag fra fødevareministeren, som har rekvireret nedenstående vurdering af spørgsmålet fra Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet (DJF) ved Aarhus Universitet. Jeg kan derfor henvide til følgende vurdering fra DJF:

"Scenariet i tabel 5.4 i Fødevareministeriets rapport skitserer en række tiltag til øget udnyttelse af biomasse til energi. To tiltag vedrører husdyrgødning:

- 1) Udnyttelse af 75 % af husdyrgødningsmængden afsat på stald til biogas, og**
- 2) Efterfølgende afbrænding af fiberfraktionen fra den samlede mængde afgassede gødning.**

Vi forstår spørgsmålet således, at det handler om betydningen af disse to tiltag for muligheden for udvidelse af svineproduktionen i Danmark. Hertil svares følgende:

Omfanget af husdyrproduktion i Danmark reguleres på forskellige niveauer og som funktion af flere parametre, hvoraf én er mængden af næringsstoffer (kvælstof og fosfor) i gødningen. Andre væsentlige parametre for den offentlige regulering er lugt og ammoniakemission.

Mængden af kvælstof i gødningen begrænser på bedriftsniveau husdyrproduktionen på to måder:

- Krav om, at landmanden selv ejer en given andel af udspretningsarealet for husdyrgødningen, og med mindre gødning kræves et mindre areal ejet. Muligheden for at opnå lempelse i ejerkravet efter ansøgning har været det op-

rindelige incitament til interessen for gylleseparering. Det er dog vurderingen fra Dansk Landbrugsrådgivning, som vi har adspurgt vedrørende dette, at efter den seneste lempelse af ejerkravet er dette ikke en væsentlig begrænsning for omfanget af husdyrproduktion i Danmark.

- Harmonireglerne stiller krav om et vist areal til rådighed for gødningsudbringning enten på egen eller andres bedrifter. Her kan der i husdyrtætte områder opstå problemer på bedriftsniveau, mens der på landsplan er meget "ledigt" harmoniareal, idet der kun er ca. 0,9 DE/ha på landsplan og kravene til harmoni er 1,4 DE/ha for svin og 1,7-2,3 DE/ha for køer.

I det følgende relateres svaret derfor primært til harmonireglerne.

Ad 1) Udnyttelse af 75 % af husdyrgødningsmængden afsat på stald til biogas

Ved biogasbehandling af husdyrgødning fjernes der ikke kvælstof fra bedriften, og det giver således ikke plads til udvidelse af svineproduktionen. Tværtimod er det ved beregninger af reduceret udvaskning efter biogasbehandling forudsat i Fødevarerministeriets rapport, at udnyttelseskravet til den afgassede gylle øges svarende til det øgede indhold af mineralsk kvælstof. Dette vil i de fleste tilfælde betyde, at landmanden blot bruger mindre handelsgødning.

Kan den enkelte bedrift ikke opfylde harmonikravet, skal den overskydende husdyrgødning afsættes til andre brug, f.eks. ved naboaftaler. Afsætning af husdyrgødningen til biogasfællesanlæg med en ordning for omfordelingen af husdyrgødningen er i princippet en naboaftale. Såfremt svinebruget kan afsætte husdyrgødningen til planteavlsbrug vil det give grundlag for en udvidelse af svineproduktionen. Det er imidlertid ikke muligt at vurdere, hvilket omfang omfordelingen vil kunne antage.

Ad 2) Efterfølgende afbrænding af fiberfraktionen fra den samlede mængde afgassede gødning

Ved separering af gylle fremkommer en flydende fraktion, der typisk forbliver på husdyrbruget, og en fiberfraktion, der afsættes. Opfyldes kravet om en separeringseffektivitet for kvælstof på 20 % vil der kunne opnås lempelse i ejerkravet efter ansøgning. I praksis er der imidlertid fundet betydeligt lavere separationseffektivitet i de få forsøg, der indtil nu er gennemført, jf. Petersen & Sørensen, 2007. Separering foretages typisk på afgasset gylle, men i visse tilfælde også på rå gylle. Nedenstående betragtninger er uafhængige af eventuel forudgående afgasning af gyllen.

Uanset separationseffektivitet vil den afsatte mængde kvælstof i fiberfraktionen kunne fradrages i gødningsregnskabet og dermed give mulighed for udvidelse af svineproduktionen svarende til de dyreenheder, der følger med fiberfraktionen. En bedrift (svinebrug), der lige netop opfylder harmonikravet, kan have 1,4 DE/ha. Ved separering afsættes 20 % af DE, eller 0,28 DE/ha, og der er 1,12 DE/ha tilbage. Udvides produktionen med 0,28 DE/ha, så den producerede mængde husdyrgødning (efter separation og afsætning af fiberfraktionen) netop svarer til 1,4 DE/ha, er der tale om en forøgelse i besætningen på 0,28/1,12

= 25 %. Ved lavere separationseffektivitet vil udvidelsespotentialet være tilsvarende mindre.

Side 3/4

Afsættes fiberfraktionen til anden jordbrugsvirksomhed med henblik på en gødningsmæssig anvendelse har Miljøstyrelsen på <http://www.mst.dk/Landbrug/Vejledninger/Fortolkning/Kapitel+10.htm> fortolket §28 stk. 11 i 2002-udgaven af Husdyrgødningsbekendtgørelsen (videreført som §29 stk. 4 i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.):

Hvis husdyrgødning forarbejdes i et forarbejdningsanlæg dannes flere fraktioner, som er meget forskellige. I visse fraktioner kan kvælstoffet udnyttes bedre end den ubehandlede husdyrgødning og i andre fraktioner er udnyttelsen dårligere. Da hensigten med harmonireglerne og nitratdirektivets bestemmelser primært er at begrænse risikoen for kvælstoftab, vil det være hensigtsmæssigt at øge antallet af DE per kg N i de fraktioner, som har den dårligste kvælstofudnyttelse. Det tillades derfor, at for husdyrgødning, der må udbringes med 1,4 DE/ha, kan antal kg N per DE øges op til 120 kg N per DE i visse fraktioner efter en forarbejdning. Ved at øge antal kg N per DE mindskes fraktionens indhold af DE, og de øvrige fraktioner skal derefter pålægges tilsvarende flere DE.

Antages denne fortolkning også at gælde ved afsætning af fiberfraktionen til afbrænding vil potentialet for udvidelse af svineproduktionen være større og op til 50% ved en separationseffektivitet på 20% på bedrifter, der opfylder kravet om maksimalt 1,4 DE/ha. Ved afsætning af fiberfraktionen til afbrænding er der imidlertid ikke tale om en gødningsmæssig anvendelse og dermed ingen udnyttelse af næringsstofferne. Dette rejser tvivl om, hvorvidt den nævnte fortolkning, som formentlig er foretaget før afbrænding af husdyrgødning blev tilladt, også gælder for afsætning til afbrænding. Endvidere foreskriver Plantedirektoratets bekendtgørelse nr. 906 af 16. juli 2007 jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække i planperioden 2007/2008 i §19, stk. 4, at ved afbrænding eller afsætning til forbrænding, herunder afsætning ud af landet, af fiberfraktionen, der er fremkommet ved separering af husdyrgødning, skal den afsatte kvælstofmængde, der fratrækkes i gødningsregnskabet, dokumenteres. Dette skal ske ved bilag fra vejning på brovægt og ved samtidig prøvetagning med henblik på analyse af kvælstofindholdet, hvilket formentlig ikke efterlader plads til at udvide Miljøstyrelsens fortolkning til også at gælde afbrænding af husdyrgødning. En afklaring af den rejste tvivl ville være ønskelig.

Ovenstående betragtninger er foretaget på bedriftsniveau. Scenariet, som spørgsmålet henviser til i Fødevarerministeriets Tabel 5.4, omfatter implementering på 75 % af husdyrgødningsproduktionen. Ved afbrænding af fiberfraktionen fra gylleseparering med 20 % separeringseffektivitet ville dette give et udvidelsespotentialt for svinebrug i Danmark på henholdsvis ($25\% \times 0,75 =$) 19 % eller ($50\% \times 0,75 =$) 38 % afhængig af, hvilken tolkning af regelgrundlaget man lægger til grund.

En udvidelse af svineholdet på 19 eller 38 % af en gennemsnitlig husdyrtæthed på 0,9 DE/ha vil på landsplan kunne rummes inden for kravet om maksimalt 1,4 DE/ha – også uden afbrænding. Hvorvidt den potentielle mulighed for udvidelse af svineholdet ved afbrænding af fiberfraktionen bliver realiseret afhænger af en række globale (priser), nationale (grænser for besætningsstørrelse) og lokale forhold, det sidste ikke mindst under forudsætning af, at udvidelsen af de enkelte bedrifter vil kunne opnå VVM-godkendelse.

Sammenfattende vil den omfordeling, der foretages i forbindelse med afgang af husdyrgødning i biogasanlæg, primært i biogasfællesanlæg, formentlig ikke give grundlag for nogen større udvidelse af den danske svineproduktion. Omfordeling kan betragtes som en særlig form for naboaftaler, og muligheden for indgåelse af naboaftaler vil afhænge af en række lokale forhold. Udvidelsespotentialet for svinebrug i Danmark ved afbrænding af fiberfraktionen fra gylleseparering med 20 % separeringseffektivitet har vi beregnet til 19 % eller 38 % afhængig af, hvilken tolkning af regelgrundlaget man lægger til grund. Det skal dog bemærkes, at en udvidelse af svineproduktionen også potentielt er mulig uden afbrænding af den separerede fiberfraktion, såfremt bedrifter med et husdyrhold tæt på harmonikravet kan afsætte husdyrgødningen til bedrifter med ingen eller kun få husdyr.

Kilde: Petersen, J. & Sørensen, P. (2007) Fiberfraktion fra gylleseparering – Tab af kulstof og kvælstof under lagring. Grøn Viden Husdyrbrug nr. 48. 6p.”